

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30— Din, za naročnike v inozemstvu 40— Din letno.
Posamezna številka po 1— Din.

Za reklamne novice, pojasnila, poslana, razpisne služb je plačati po 75 para za vsako petit-vrstu. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 Din.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrščenja primeren popust.

Oznanila sprejema upravnštvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine

II. drž. skupščina jugoslov. učiteljstva v Sarajevu.

I.
Bosna ponosna! . . . V istini se lahko ponosi, saj tamkaj je vzniklo odrešenje jugoslovenskemu narodu, tamkaj je bil zapalen plamen, ki je objel in strnil »tri svetla« v eno mogočno, neizgorljivo grmado.

Bosna ponosna! . . . Dežela največjih lokalnih, plemenskih, strankarskih, političnih diferenc, ki nikjer drugod v državi ne pridejo do tako ostrih, strastnih, na videz nepremostljivih nasprotij.

Bosna ponosna! . . . A polna najnežnejše lirike, ki mehko preveva dol in gor, ki s sanjavo kopreno zakriva največja naravna čuda.

Ponosna si, zato združuj s sokolskim dostojaštvom pod svojim krovom brate k edinstvu v skupnem delu za skupno državo!

Potovanje slovenske delegacije.

Nedeljo 17. okt. proti polnoči se je zbral malo število tovarisev in tovarisci na ljubljanski postaji k odhodu na skupščino v Sarajevo. Deloma vsesokolski zlet in naša pokrajinska skupščina, deloma začetek šol. leta in kratek rok sklicanja skupščine so zabranili, da ni bilo slov. zastopstvo mnogobrojnejše. Malo nas je bilo, a spremjalna nas je dobra volja na dolgi nad 30urni poti. Pot je šla po državni progri preko Novega mesta in Karlovca v Zagreb, kjer so se nam pridružili tovarisi iz zelenega Štajerja. Po kratkem odmoru smo potovali zdrženi naprej do Broda, kjer smo prestopili na bosansko progo. Tu smo našli že vse polno učiteljstva iz južnih pokrajin. Pozdravili smo se s pesmijo in ko je bilo že dano znamenje za odhod vlaka, je stal še vedno na postaji, ker pesni ni hotelo biti ne konca, ne kraja. Zopet in zopet so nas pozivali, da čujejo še kako slovensko. Tretji dan, 19. okt. po 6. uri zjutraj smo privozili na sarajevsko postajo. Po kratkem pozdravnem nagovoru smo dobili nakazila za stanovanja. Pri tei priliki ne smemo pozabiti ljubezni pozornosti našega prijatelja ministra referenta g. Jovo P. Jovanovića, ki se ni strašil zgodnje jutranje ure in je prišel na postajo, da pozdravi slovensko delegacijo ter jo povede do nakazanih stanovanj. Še isti dan se je vršila seja glavnega odbora UJU, ki sta se je udeležila slov. zastopnika G. nus in Dostal; tov. Jelenec radi bolezni, žal, nikakor ni bilo mogoče na pot. Seja je trajala s kratkimi presledki ves dan in je skupno z odsekni končno veljavno določila dnevnih red skupščini ter predloge in resolucije, ki so se iznesle pred skupščino. V odsekhi so zastopali ljublj. poverjeništvo UJU tovarisi: Rudolf Dostal za izveštaj, Anton Gulin za predloge, Fran Voglar za resolucije, Pavel Flerl za učit. Izobrazbo in Ljudevit Ivanjič za učne načrte. Pozno v noč je končal glavni odbor svoje delo.

Prvi dan skupščine 20. oktobra.

Lepa je zgradba gradske viječnice, zidana v apartnem maverskem slogu. Imponjuča stoji ob reki Miljački, vidna daleč na okoli, v primernem skladu z okolicu in soseščino džamij in turških kul.

V veliki dvorani te ponosite palače se je vršila II. glavna skupščina UJU. Dvorana, dasi zelo obsežna, ni mogla sprejeti vsega učiteljstva, ki se ga je zbral iz vseh delov države nad 2000. Pri predsedstvu so bili poleg članov glavnega odbora še navzoči: zastopnik kralj. namestnika g. Ljuba Vulović, generala g. Mirko Milosavljević in g. Jovan Vitorović, načelnik odelka za prosveto dr. Kosta Kršmanović, zastopnik ministra prosvete g. M. Rabrenović, komesar mestne občine g. Ibrahim Hadži-Omerović in še mnogo drugih odličnih osebnosti ter zastopnikov raznih korporacij.

Točno ob 9. uri dopoldan je otvoril skupščino predsednik tov. Mihajlo Jović s pozdravnim nagovorom, ki ga zaradi bogate vsebine in formalne dovršenosti dobesedno prinaša.

Pozdravljam vas, drugarice i držovi, vas, koji opijeni žarom ljubavi prema narodu našem i prema prosveti njejovo, otkidate od nasušnih potreba svoje porodice, u vremenu največe skupoće, samo da bi se odužili otadžbini svojoj.

Ne pozdravljam vas samo srpskim jezikom, ni hrvatskim, ni slovenačkim, ni muslimanskim — nego našim, Jugoslovenskim.

Pozdravljam vas našlepšim jezikom slovenskim; jezikom, čiju je lepotu lirike Bosna razvila do najnežnejih, biserom očiščenih izraza; čiju su epsku lepotu i duševnu jačino proslavile gusle hercegovske. Pozdravljam vas u lepom »Šehher-Sarajevu« opevanom od našeg naroda svih vera i svih imena.

Naše Sveti Pismo veli da: »U početku beše reč, i reč beše Bog i Bog bi reč.« A človek bez govora in reči beše ravan životinji, a kad dobi reč, svaka mu misao postade logičnija, jasnija i reljefnija. I tada se ljudi stadoše uzdizati umom sve više i više i reč njihova izravna ih s Bogom. Jer se reč širi kao električna struja širom sveta. Ona je glavni pokretač svih naučnih i tehničnih pronalazaka. Ona prečiščava ukus umetnika; ona stvara najlepše slike naše maště. Ali je ona i tvorac svih zabluda, svih revolucija, svih ubistvenih pokreta u čovečanstvu. Jedna ružna reč kretala je čitave narode u najkravije i najbezdušnije klanje i istrebljenje. Zato se za zao jezik i zlu reč kaže da su ostriji nego sablja. A lepa reč je najlepša tekovina dobre in blagorodstva čovečjeg uma. Lepa reč je u dobru nakit, u nevolji nada, u žalosti uteha, u bolu melem. I ja vas pozdravljam lepom, nāšom zajedničkom rečju: dobro došli, mila bračo i sestre naše! Ja vas pozdravljam onim rečima, kojima su sve nas naše majke na krilu milovale, kojima su nas uspavljivale i budile, koje smo mi prvo progovorili, kojima smo nagonili suze radosnice roditeljima, brači i sestrami; kojima smo kao mladiči crveneči i drščući izjavljivali svojoj ljubavi onu najsladnju, rajšku reč: »ja vas volim!«

Medu odlikama, po kojima se poznaje narod, ni kultura, ni ime, ni vera, ni običaji, ni mentalitet nisu tako značajni, jaki in jasni, kao jezik njegov.

Silne gomile naroda, kao mravi okupljene u jata oko svoga jezika, kreču se vrhovima civilizacije, ne pitajuči za kraj svoga života. Medu njima civilizovani narodi preturili su preko glave religiozne borbe, savladali mnoge zablude, izvršili narodno i duhovno jedinstvo i sada gordi svojom visokom kulturom, svojom tenicom i svojim pronalascima koračaju smelo u budučnost.

A mi stojimo na podnožju narodnog jedinstva zbrunjeni, nepoverljivi, neodlučni. Treba li ovaj beočug u lancu narodnog razvijanja preskočiti. U razvitku ne ma skokova. Ako ih u prirodi i bude, oni su nedonoščad. Mi ne smemo praviti skokove. Mi moramo biti apostoli državnog i duševnog jedinstva našeg naroda. Mi se moramo sečati uvek stiha velikog pesnika Rada »Med velikim narodima geniju se gnezdi vije.« Mi smo na mestu nacionalizma. Ratni uspehi su privremeni; prosvetni traju vekovima.

Ako medu nama ima i jednoga druga, koji ne voli sva tri imena našega naroda, neka ide iz naših redova. Nama trebaju apostoli — apostoli uvrišeni, slobodni, pravični i kulturni — apostoli, koji mogu poštovati svaku veru, voleti svako narodno ime, razvezati svaku maglu zabludo i mraka, iskoreniti mržnju medu braćom i verama, i zasejati ljubav medu njima, kako bi naša mila Jugoslavija sa svojim davnim i klasičnim jezikom razširila krila od mora do mora.

U to ime neka vam bude srečan rad!

(Burno odobravanje).

Po pozdravnem nagovoru predsednika so se vršili pozdravi zastopnikov oblasti in korporacij, ki so vsi povdarjali velike zasluge učiteljstva pri grajenju države, veliki pomen učit. skupščin ter želeli delu obilo uspeha. — Pri konstituiranju predsedstva je bil za ljublj. poverjeništvo UJU izvoljen tajnikom tov. Mirko Fegić. Sledile so nato pozdravne brzozavke Nj. V. kralju Aleksandru in ministru prosvete g. Svetu Pribičeviću.

Narodna in državna manifestacija učiteljstva na grobovih vidovdanskih junakov - mučenikov.

Zatem je naznanih tov. predsednik, da prekinja skupščino do treh popoldan v svrhu poseta jugoslovenskega učiteljstva na grobovih Principa in drugov.

Bila je mogočna povorka, ki se je vila po sarajevskih ulicah tja ven iz mesta in Koševe, na pokopališče, kjer počivajo mučenike kosti vidovdanskih junakov. Spredaj so nosile gojenke sarajevskega učiteljišča vence, da z njimi okrasijo grobove prvih graditeljev nove države, za njimi je stonal glavni odbor Udrženja, nato je sledila nepregledna vrsta učiteljstva iz vseh delov države, nad 2000 do številu. Ko smo dospeli na mesto ob Miljački, kjer so pokali na Vidovdan 1914 strelji, oznanjajoč svoboščino in odrešenje jugoslovenskemu narodu, čuli so se klici: Živelj narodno edinstvo! Slava Principu! Na obrazih vseh manifestantov si opazil globoko resnobo in mogočno pomembnost dneva, kakršne človek le redko doživlja . . . V najlepšem redu je dospela povorka k veliki, obširni

grobnici, kjer počivajo poleg Principa in Cabrinovića tudi mučenike kosti učiteljev Veljka Čubrilovića, Daniela Ilića in Milenka Jovanovića, ki so polni globoke vere v bodočnost jugoslovensko za svoje narodno in državno prepričanje s ponosom in prezironom 3. februarja 1915 korakali v smrt na vešalih . . .

Ob grobnici sta proslavljala osvobodilno delo vidovdanskih junakov urednik »Narodne Prosvete« tov. Milutin Stanković in šolski nadzornik tov. Boža Radulović, tovarišica Andra Ljubinčićeva pa je prednala Santićev pesem: Danilu Iliću in njegovim drugovima. V imenu udruženega učiteljstva je bil poklonjen na grobove venec z napisom: UJU — narodnim herojima.

S pravoslavnega pokopališča smo odšli na katoliško, kjer počiva veliki hravatski pesnik Silvij Krešimir Kranjčević. Njegovo delo za narodno probudo je slavil tov. Josip Škavrić iz Zagreba ter položil na njegov grob venec v znak spoštovanja in ljubavi.

Ko je učiteljstvo še zapelo veličastni koral »Vječnaja pamjet«, smo se začeli polagoma vračati v mesto. Bila je to močna manifestacija stanovske, narodne, državne misli in zavesti.

Ob treh popoldan je bilo nadaljevanje zborovanja. Najprej so bili prečitani številni brzozavni pozdravi. Čim je bil prečitan pozdrav viš. š. nadz. E. Gangla, ki je bil uradno zadržan priti na skupščino, je nastal v dvorani frenetičen aplavz, ki je pričal, kako dobro je poznalo njegovo ime širom domovine. Iskreno in simpatično je bila vzprejeta brzozavka g. Barbare Trstenjakove iz Zagreba, v dove pokoj. Davorina in še več drugih.

Nato se je zopet prešlo k dnevnu redu. Sledil je referat tov. ministra referenta Jovo P. Jovanovića »o zadacima učiteljske organizacije«. Za danes na kratko registriramo, da so bila referentova izvajanja simpatično in navdušeno vzprejena. Predavanje je natisnjeno v »Učitelju«, stanovskem listu UJU v Beogradu. Tudi Učit. Tovariš prinese zelo interesantni in temeljni referat tov. Jovanovića. Predavanje je bilo vzprejeto z velikim odobravanjem.

Enako zanimiv je bil referat tov. Mih. Stanojevića iz Beograda »Glavni temelji novega učnega načrta in programa na osnovnih šolah«. V tej zvezzi je podvrgel kritiki tudi osnutek šol. zakona in nas je Slovence le veselilo, da se tudi on v marsičem ne strinja z omenjenim vladnim načrtom.

Čim je tajnik prečital še mnoge došle brzozavne pozdrave, ki so na skupščino kar deževali iz vseh krajev domovine, je zaključila podpredsednica tov. Jelisaveta Vavra (Zagreb) za ta dan zborovanje in določila nadaljevanje skupščine za drugi dan ob 8. uri zjutraj.

Drugi dan skupščine 21. oktobra.

Pred prehodom na dnevni red skupščine, ki ji je predsedoval podpredsednik

to. Milan Popović (Beograd) je predaval neka Amerikanka o organizaciji podmladka ameriškega rdečega križa, ki hoče na tem temelju organizirati mladino vseh narodov in tem potom ustanoviti svetovno prijateljstvo dece. Ideja, dasiravno je videti prvi hip malo drzna in predaleko segajoča v svojem velikem idealizmu, je našla simpatičen odmev v dušah navzočih.

Z napeto pozornostjo so nato sledili poslušalci predavanju viš. šol. nadzornika tov. Ivo Radovalovića (Split) in Josipa Skavica (Zagreb), ki sta vsestransko zanimivo obdelala temo »Učiteljski izobrazbi«. Osobito prvo predavanje, ki je trajalo poldrugo uro in kljub temu ni dolgočasno avditorija, je bilo vzprejeti burnim odobravanjem. Sprejme se, da se obe predavanji izročita glavnemu odboru UJU na proučavanje.

Ssimatični intermezzo na skupščini.

Med predavanjem Jos. Skavica nastane v dvorani naenkrat živahno gibanje. Vse hiti k oknom in gleda na ulico. Čim predsednik zazna, kaj se godi na ulici, prekine zborovanje. Omladina je prišla v velikem številu pred gradsko viječnico, da pozdravi udruženo učiteljstvo pri delu za nacionalno jugoslovensko stvar. Spredaj narodne zastave, za njimi pa naša omladina, ki v današnji materialistični dobi še ni izgubila vseh idealov. Čuli so se vzklik: Živelo državno edinstvo! Živeli učitelji! Vrstile so se pesni, himne. Na obsežnem balkonu in spodaj na stopnicah učiteljstvo, mladina peva, neki mlađenci navdušeno govorijo in pozdravlja učiteljsko delo. Milan Popović odgovarja. Jesensko solnce obseva s svojo gloriolo ta idealni prizor... Dokler imamo še tako omladino, nas ni strah bodočnosti.

R. D.

(Dalje prihodnjic.)

Moderne krilatice na didaktičnem polju.

Pravijo, da človeški duh nikdar ne miruje in da izmišlja venomer nove načine in ideje. Osobito ob času vesoljnih preklic, kakršne zadnja leta doživljamo, se poračao neprenehoma novi reformni in zboljševalni predlogi. Kaj čuda, ako se obračao le-ti reformatorji do tiste institucije, ki baje preobrazuje svet do šolstva in osobito do osnovnega šolstva, češ: tu je treba zastaviti sekiro in boljše bo!

Jaz pa pravim, da bi bil svet veliko boljši in srečnejši, ko bi bilo več dobrih, tudi v srčno čustvenem oziru dobrih in splošno naobraženih učiteljev ter manj reformatorjev, lajškov glede osnovnega šolstva.

Smelo trdim, da je prišlo mnogo reformnih klicev iz vrst, ki osnovno šolo pozna le po imenu ali pa imajo tako enostranske izkušnje, da ne bi smele priti niti v poštov. Opozariam samo na nebotični razloček med eno in osemrazedno šolo in kar je vmes.

Koliko pa je šolnikov-zboljševalcev, ki bi poznali posamezno in podrobno delo vseh teh kategorij? Pač iako malo jih je, in ravno le-ti bi bili poklicani, da predlagajo potrebitno reformo v tem ali onem smislu. Toda le-ti navadno molčijo, ali iz skromnosti ali iz uvidevnosti, da se šola in ne uspehi ne dajo kar tako »zboljšati«, kakor mislio strokovni učitelji in višši šolski profesorji.

Tako je pred leti zaoril glas po rokotvornem pouku, češ le ta bo vedel učence k samostojnosti in samopridobitnosti. In samo le-ta predmet bi bil baie v stanu,

razviti v učencu vse zmožnosti in ga privestiti do naivišje stopnie zemskega blagostanja. Šola mora postati glavnica,* se je reklo in vse strokovno časopisje je temu pritrdirlo ter zavrglo dosedanje način poučevanja kot tisto, ki ubija samostojnost, samodelavnost in bogve katere prirojene vrline učencev še!

Pa vi, ki v te očitke verujete, imenujte mi le en posvetni predmet, ki bi bil, korektno podavan seveda, grešil nad učenčevno individualnostjo! Nepravilno in slabo podavan predmet, in če bi bil tudi najvažnejši, pa vedno nekaj okvarja. Iz tega je razvidno, da uspeh šole ni toliko odvisen od kakega posebnega, univerzalno lečilnega predmeta, ampak od nečesa drugega!

Druga taka visokoleča zahteva je ona po umetniški vzgoji potom risanja in slikanja. Mi bi pač bili zadovoljni, ko bi mogle vsi akademije svoje izbrane in nadarjene gojence vzgojiti v resnične umetnike, toda na osnovni in tudi srednji šoli pa moremo kvečjemu posameznim nadarjenim dajati mogljaje, kako se sami izpolnijo v risarski spremnosti: vobče pa bomo na ljudski šoli gojili, kakor dosedaj, čut in smisel za red, snago, simetrijo in harmonijo črt in likov. Da bi bilo pa čečkanje z barvami in barvili že a priori umetniško vzgojevalno se mi zdi kot šala, kajti umetnost leži v harmoniji barv, ki jo dojmejo konci srednješolski gojenci. Tista kričavost barv, ki jo ljubi otrok, pa bi deljal, da boli kvare nego goji umetniški čut. S čim bolj pripristimi sredstvi je kakška slika izvršena, tem bolj ugaja izobraženemu okusu, to je neoporečna resnica! Sicer pa mora sloneti risanje na realni podlagi ter pripravljati učenca na njegov resen bodoči poklic kot kmeta ali obrtnika. Kot tak pa ne bo rabil barv, pač pa svinčnik ter poznanje geometrijskih likov in le-te vladajočih zakonov.* Kako učitelji vsled pritiska od zgoraj zabredejo v modernem risanju v stranpotu, pa nai služi sledeča ilustracija. Dobil sem 12letnega učenca s 5. razreda druge šole. Pregledam mu risanko in najdem v njej razne liste, cvetove, sadove in še druge predmete v prav pestrih barvah naslikane. O kakem redu v razvrsttvitvi sličic pa ni bilo videti: vladala je v tem oziru prav moderna anarhija. V prvi risalni uru mu ve-

* Izgleda, kakor bi se hotelo sedanjji starejši učiteljski generaciji očitati, da je vzgajala nesamostojne, duševno topne in delamirjane ljudi. Krivčno mnenje, ki ga ovrže en sam pogled na rastoči napredek in blagostanje tuk pred vojno povodnjo. Sicer pa delavnji princip ni bogve kakšna nova iznajdba: Že Pestalozzi ga je indirektno povdarijal češ, šola mora uriti vsa čutila in ade, novatati mora deco k opazovanju in samostojnemu mišljenju s tem, da se snov ne podaja, ampak razvija s sodelovanjem učencev na način, ki je vsakemu izobraženemu učitelju dobro znan. V Stanzu je Pestalozzi, med različnim telesnim delom poučeval svoje učence. Priponiti je, da se delovni princip v celem svojem obsegu da izvesti le v zavodih. Na podeželskih šolah pa bi menda zadostovalo, ako se nauči dečki racionalnega dela na vrtu, sadovnaku in v čebelniku. To bi narodu bržkone, več koristilo nego znati izdelovati kuhi in klepati ponve! Delovni princip pa se često tudi napačno tolmači: ne le v telesnem, tudi v duševnem smislu se naj upošteva! Sicer pa vendar sami ne bomo podcenjevali duševnega dela šole, ki je predpogoj vsakega resničnega napredka.

* Tem ni rečeno, da naj se goji le geometrijsko risanje. Tudi na najnižji šoli se lahko riše po naravi. Posebno koristno se mi zdi, uvažati učencev v spoznanje zakonov perspektive, ker le-ti urijo razum in merilni čut.

pa jaz kot lajik učiteljstvu ne mislim in tudi ne morem govoriti, kakor učitelj kot lajik o tehnični strani igralčeve umetnosti ne more s pridom govoriti; toda oni božanski ogenj, ki nas ogreje do tistega omotičnega delirija, v katerem vzgojujemo, oziroma ustvarjamo značaje, nas druži. In v znamenju tega ognja hočem govoriti.

Predno pa razvijem svoje misli, kako si jaz iz svojega umetniškega stališča predstavljam vzgojno delo ob čitanju in deklamaciji v šoli, mi dovolite, da se v glavnih potezah spominjam smernic, ki jih daje učitelju za njegovo vzgojno delo na tem polju na pot ukoslovje.

Učni smoter ljudske šole je dvojen: formalni in materialni. Formalni hoče v učencu one zmožnosti, ki so mu priocene, a so še v njem latentne, vzbuditi, k življenju in jih kakor one, ki so že vzklike iz njegove podzavesti krepiti in jim pomoci do vedno bogatejšega razvitka. Kakor hitro pa so te zmožnosti že zadostirazvite, šola učenca navaja k temu, da jih zna primerno in v pravem zmislu uporabljati. Materialni učni smoter pa je došegen s tem, da šola bogati pozitivno

lim, da naj mi nariše primo velik kvadrat lepo v sredo lista, toda žal učenec tega ni bil zmožen. Vprašam, kaj naj počne rokodelski, recimo mizarski mojster s takim dečkom, ki niti elementarnih likov ne zna pravilno narisati? Li ne bo opravičeno grajal šolstvo in negovo učiteljstvo? Gotovo po pravici! Zato pravim, ne pozabimo vaditi naše dece v elementih: vedeti mora, kaj je polovica, četrta... kaj je zgoraj in spodaj, za koliko je predmet, ki ga rišemo, višji (daljši), ko širok itd., kajti vse odyssi od elementov!

Poleg umstveno tehničke izobrazbe pa goji risalni pouk tudi estetski čut. In to je menda tista ponižna, skromna beseda, ki se modernistom ni dopadla, da so skovali lepodonečno frazo o umetniški vzgoji. In za to vzgojo se jih haje zdi risanje in slikanje kot edino sposoben ali primeren predmet, kakor da bi svet ne poznal in potreboval tudi drugih umetnosti.

Kaj pa petje in godba,* ni li tudi umetnost ki vzgaja čustveno in intelektualno? In kar se tiče estetskih čustev, pa ne najdem predmeta, ki bi ne bil v stanu, le-ta vzbujati.

* Risanje je jezik, in sicer mednarodni jezik, ki ga vsak razume,« pravi profesor Fr. S. »Slika nam predstavlja bistvo predmeta.« Gotovo vsa narava je nam jezik, samo razumeti ga je treba. Stari Egipčani, pa tudi Kitajci so z risbami izražali misli in poročila, in zakaj li neki se niso drugi narodi oprijeli tako praktične misle? Čudno je tedaj, da si risarji in slikarji po poklicu sami ne omislijo kake internacionalne revije, ki bi prinašala strokovne članke in poročila z golimi risbami! In da bi bila risba ali slika bistvo kakega predmeta, je pa že več ko dvomljivo. Pokažimo n. pr. kakemu Kafetu, ki naših jedil ne pozna, pečenko, klobaso, potico itd. v sliki brez drugega pojasnila, tedaj stavim 100 na 1, da dočišči niti senče pojma o naslikanih predmetih ne bo dobil. Nazor o predmetu je nač precej več nego le to, kar shvatimo neposredno z vidom. Zato se mi zdi zahteva, da naj gre risanju, ker je jezik, ista nega ter ista odmera ur kakor jezikovnemu pouku, kot nesmiselna. Danči so vobče menda bolj kulturni ko mi Slovenci, toda na nižjih šolah Danske nimajo risanja v prilog drugim predmetom, kakor sem razvidel iz urnika, dopolnega mi pred meseci od nekega danskega učitelja.

Da pride do pravilne ocene našega predmeta, premotrimo še sledeče dejstvo: Pedagogem je znano, da so slepcii neprimereno bolji dovezni za vzgojne in učne vplive nego gluhenemi, kar nam dokazuje, da so drugi čuti ravno tako dobrati za shvatanie zunanjega sveta kakor vid. Tudi slepcii dobijo prav korektno »nazore« o predmetih ter se tudi njim lahko privzgoji neki specifični čut za lepoto in harmonijo (estetsko čustvo). Kaj potem? Ali je moderno risanje res tisto univerzalno sredstvo za lečenje vseh dosedanih nedostatkov v življenju narodov? Poskusimo za gojiti na škodo drugim predmetom, in sodimo potem! Dokazati bi tudi še bilo potrebno, da so naše vrste umetniki v resnicu v vsakem oziru brez izjeme vzorni in posnemanja vredni ljudje. Tudi med nimi je nekaj suhopernih, pedantnih mož.

Nešolniki tudi ne vedo da je risanje na nižje organizovanih šolah često le posreden poduk, da učitelji nimata časa, pečati se z vsakim pčencem posebej, kakor to zahteva strokovni profesor Fr. S. Osnov-

* Petju bi se morale določiti najmanj 4 polure na teden, od katerih bi naj bila 1 polura namenjena teoretskemu pouku v petju in glasbi.

na šola ni in tudi ne sme postati strokovna šola, koder bi se nai gojili izvestni predmeti po želji nekaterih lajikov in potencirani meri. Naša šola je za vse z najrazličnejšimi talenti, za boli in za manj nadarjene ravno tako. Zbujati ima v mladini vse prirojene darove, toda novih ji ne more dati. Dalje si imamo predočiti aše šolske, socialne in financielle razmere, da moremo presoditi, v koliko je mogoče in koristno reformirati šolski pouk. Kar je izvedljivo na osemrazedniči, često ni priporočljivo za enorazrednično. Treba je šole individualizirati po kategorij in krajevnih razmerah. Končno pravim, da bo vse dobro, ako homo imeli preudarne in uvidevne šolnike.

Jak. Kovačić.

Iz Čehoslovaške republike.

* Pouk srbohrvaščine na čeških srednjih šolah. »Narodni Listy« prinašajo vest, da je čehoslovaško ministrstvo pravitev izdalо odredbo, da se uvede v srednjih šolah kot neobvezni predmet srbohrvaščina. Ministrska naredba naglaša veliko važnost te akcije in pozvila profesorje, naj kar najtoplje pridoročajo dijakom študiranje jugoslovenskega jezika, ki je velikega pomena za ožje spoznavanje bratskega jugoslovenskega naroda in za kulturno zbljanje z njim. Za začetek ministrstvo dovoljuje razne olajšave, takoj n. pr. poučevanje srbohrvaščine pri manj kot 20 poslušalcih, skupno poučevanje dijakov raznih srednjih šol in dr. To odredbo so sprejele srednje šole z velikim zanimanjem. Na mnogih praških in drugih srednjih šolah se je napisalo za pouk srbohrvaščine veliko število dijakov.

Neodrešena domovina.

* Jadranska Straža. V prvi polovici tekčega leta ustanovilo se je v mestu Splitu, kojega prebivalstvo se odlikuje brez dvoma po najjačji nacionalni zavesti društvo »Jadranska Straža«, koje namen je zainteresirati celotni naš troimeni narod za našo 600 km dolgo jadransko obal in pa za varuh te obale — za našo mornarico. — V svrhu boljše propagande ustanovilo je društvo list »Jadranska Straža«, kojega naloga je, da propagira obrambo Jadranske obale, potrebo močne vojne mornarice, katera edina mora braniti našo obal, zasigurati našo pomorsko plovitvijo in trgovino. Jadranska Straža bo posvečala svojo pažnjo vsem ostalim pomorskim obrambenim potrebam, pospeševanje pomorsko ekonomiske zadeve kakor: brodarstvo, gradnja ladij, ribarstvo ter konečno tudi pomorski šport. Poleg tega bo list tudi glasilo društva in bo prinašal vse društvo. In organizacijske vesti. Našo javnost, posebno pa še različna naša društva, čitalnice, kakor tudi kavarne in druga slična podjetja opozarjamo na ta list ter prosimo, da list naročo. Prva številka tega lista izide začetkom oktobra ter bo nato redno izlajala vsakega 1. in 15. v mesecu.

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

* Posledice čitanja proračuna. Neka učiteljica ž. r. d. je do sedaj službovala od 1. 1892., torej celih 30 let. Ravnotkar pa prinaša »Plačilni list« za oktober t. l. opombo: »Sistemizirani honorarji (nagrada za ročna dela) so v proračunu črtani, zato se je ustavilo izplačevanje 1½ Din za 8 tedenskih ur. Tako torej! Tridesetletno zvesto, marljivo in vestno izpolnjevanje šolskih dolžnosti pri vzgoji in pouku štirirazrednice po 8 tedenskih učnih ur je toliko vredno, da se kratko malo brez vseh pravilnih sklepov požene med staro šaro! Pravica, kje si? Ali še živiš? Tako pometanje boli in krivica je v nebo vpijoča! Za danes golo obdelanjenje. Poseči moramo tam, kjer je izvor nezmyselnosti in gorostasnosti tega ukrepa, kajti praktična stran se zame-

bi se srce in volja mnogokrat ne mogla prav udejstvovati. Zato je treba rodovitno drst na prostranih poljanah otrokove duše venomer rahljati, da morejo semena, ki so jih že z rojstvom dana, vzklikti; zato je treba, da se poganjajoče rastlinice skrbno in pridno zalivajo, tako da se pospešuje njih rast in razcvitanje...

Najbolj vplivno pa učinkuje na gojenca v tem zmislu gotovo jezikovni pouk, posebno pozneje, ko zna otrok že toliko čitati, da mu ni treba več zlogovati in lahko polaga način na vomen celotnega berila odstavka, stavka in besede same.

Ponovim še enkrat: celotnega berila, odstavka, stavka in besede same in opozarjaj na to, da sem postavil celoto (berilo kot takšno) na prvo in najmanjši seštni del (besedo) na zadnje mesto, ker je v tem že nakazan princip, po katerem bi se moralno postopati pri čitanju in deklamaciji v šoli.

Neglede na to, da že splošni vzgojni učni smoter zahteva od šole, da tudi v jezikovnem pouku ne zamudimo ničesar, kar probuja podpira in pospešuje razvoj človeka v človeku, se zavedamo tudi tega, da so umetniški proizvodi najlepši za-

LISTEK.

MILAN SKRBINŠEK:

Čitanje in deklamacija v šoli.*

Učitelj, ki le znanost vstopa, je rokodel — učitelj pa, ki goji značaje, je umetnik. — Te Parkerjeve besede si je izvoll Foerster kot moto k svoji knjigi »Šola in značaj«.

»Učitelj, ki